

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан соціологічного факультету

Олена Мурадян
Олена МУРАДЯН

30 червня 2023 р.

**Робоча програма навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії**

«СОЦІОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ»

рівень вищої освіти _____ освітньо-науковий (третій) _____
галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 054 Соціологія _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ Соціологія _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____ _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
факультет _____ соціологічний _____

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

28 червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Голіков Олександр Сергійович, доктор соціологічних наук, доцент, професор закладу вищої освіти кафедри соціології соціологічного факультету

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 7 від 22 червня 2023 року

В.о. завідувачки кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Соціологія»

Гарант освітньо-наукової програми

Віль БАКІРОВ

Програму погоджено з науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 9 від 26 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціологія ХХІ століття» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії спеціальності 054 - Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом курсу є найновіші та найсучасніші соціологічні теорії кінця ХХ – початку ХХІ століть, їхня взаємна пов'язаність, їхня структурна та логічна розташованість в історико-соціологічному, науково-географічному, персональному просторах, їхні евристичні можливості в конкретносціологічних дослідженнях.

Міждисциплінарні зв'язки: історія науки та техніки; історія психології; історія людства; історія соціології; історія економіки та політики; історія філософії; філософія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів: розділ 1. Соціологія про себе та про знання; розділ 2. Соціологічна проблематизація глобального капіталізму; розділ 3. теоретичні пошуки соціології ХХІ століття; розділ 4. Соціологічні дослідження культури.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу є виховання соціологічної культури майбутніх докторів філософії з соціології та докторів соціологічних наук в такому її аспекті, як вміння та звичка постійної включеності науковця до найсучаснішого та найновішого наукового дискурсу. Висока кваліфікація вчених зі ступенем доктора філософії передбачає постійну їхню зануреність до напрацювань та досліджень колег та сучасників, а також вміння пов'язувати найновіші та найсучасніші тенденції в науці з класичними парадигмами та їх послідовниками.

Вивчення даної дисципліни передбачає попереднє освоєння слухачами таких курсів:

- «Історія філософії» / «Філософія»
- «Історія соціології ХІХ – початку ХХ століть»
- «Сучасні соціологічні теорії»
- «Новітні соціологічні теорії»
- «Методологія соціологічних досліджень»
- «Історія науки та техніки»
- «Соціологія науки»

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- аналіз найновітніших тенденцій в соціології;
- отримання навичок категоризації та диференціації соціологічних теорій;
- виховання культури використання та адаптації найновіших зарубіжних соціологічних теорій до українського соціокультурного контексту;
- навчання методам та правилам метатеоретизування (теоретизування про теорії);
- освоєння здобувачами навичок та вмінь компаративного, соціокультурного, контекстуального, інтертекстуального та історичного аналізу соціологічних теорій;
- виховання контрредукціоністської культури роботи з категоріальним, методологічним та емпіричним апаратом соціології.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Обов'язкова	
<i>Рік підготовки:</i>	
1-й	-й
<i>Семестр</i>	
1-й	-й
<i>Лекції</i>	
12 год.	год.
<i>Практичні, семінарські</i>	
12 год.	год.
<i>Лабораторні</i>	
год.	год.
<i>Самостійна робота</i>	
96 год.	год.
<i>у тому числі індивідуальні завдання</i>	
год.	год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, Освітнього стандарту спеціальності 054 – «Соціологія» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2021 № 1505), здобувачі повинні демонструвати наступні загальні та спеціальні компетентності, а також програмні результати навчання: **Загальні компетентності**

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми соціології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у соціології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з соціології та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів за напрямом досліджень.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері соціології, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК06. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері соціології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації.

СК07. Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку соціології.

СК09. Здатність використовувати вже наявні та створювати нові власні теоретичні моделі (об'єкт-теорії, міні-теорії) в соціологічному дослідженні.

СК10. Здатність визначати, рефлексувати та описувати власні методологічні принципи та методи соціологічного дослідження в залежності від об'єкту і предмету, використовуючи можливості міждисциплінарних підходів та суміжних дисциплін (філософія, історія тощо).

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з соціології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми соціології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або

професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми соціології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.

PH04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу соціальних досліджень, наявні соціологічні дані.

PH05. Планувати і виконувати прикладні та/або теоретичні дослідження з соціології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

PH06. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

PH07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

PH08. Розробляти і викладати спеціальні дисципліни з соціології у закладах вищої освіти, здійснювати навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

PH09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері соціології та у викладацькій практиці.

PH10. Вміти планувати та рефлексувати свій оригінальний вклад на основі власного дослідження, співвідносити його з вже наявними результатами, бачити обмеження вже проведеного та перспективи подальшого дослідження, що фундуються на отриманому вкладі.

PH12. Уміння висловлювати власну думку у ясних, чітко структурованих текстах, пов'язаних з академічною та професійною сферою, висловлювати та підтримувати певну точку зору з наданням аргументації та прикладів.

Окрім того здобувачі повинні:

Знати:

- основні соціологічні та суміжні теорії суспільства сучасності;
- тенденції еволюції соціології за останні двадцять років;
- основні загрози соціологічному теоретизуванню та соціологічній академічній та інтелектуальній автономії;
- пов'язаність історико-соціологічного матеріалу з сучасними тенденціями;

вміти:

- категоризувати концепцію як належну до тієї або іншої парадигми;
- відшукувати зв'язки між концепціями та теоріями;
- аналізувати консистентність та змістовність концепції, її понятійно-категоріального апарату та ідеї;
- ре- та деконструювати концептуальну логіку будь-якої сучасної концепції;
- будувати методологічні та емпіричні надбудови на фундаменті сучасних соціологічних теорій;

- використовувати напрацювання найсучасніших соціологічних теорій у своїх наукових дослідженнях.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СОЦІОЛОГІЯ ПРО СЕБЕ ТА ПРО ЗНАННЯ

Тема 1. Соціологія рефлексусу

Проект «публічної соціології» Майкла Буравого. «Декомпозиція соціології» у виконанні Ірвінга Луїса Горовітца. «Вперед до публічної соціальної науки» та рефлексія соціологічної критичності (Крейг Келхун). Дискусія Луї Шовеля з Майклом Буравим.

Функції соціології. Місія соціології (?). Можливості соціології в глобальному світі.

Соціологія науки та соціологія соціології. Рендалл Коллінз: метатеоретизування та історична макросоціологія. Харрі Коллінз та його соціологія науки.

Тема 2. Соціологія знання в історичних варіаціях та перспекціях.

Соціологія знання та науки в сучасних варіаціях (Д. Блур, Барнс, Дж. Ло, Пол Джоріон, Карін Кнорр-Цетіна, Мартин Куш). Даніель Леві про пам'ять в структурах знання. Л. Лейдерсдорфф про капіталізацію знання. Когнітивний і моральний релятивізм Стівена Майкла Лукса. Соціологія академічної діяльності Мішель Ламонт. Риторична, дискурсивна та гегемонічна організація суспільства за Ернесто Лакло.

Пояснення соціальної поведінки (Юн Ельстер).

Історична соціологія та теорія влади Майкла Манна. Історична соціологія Джона Холла.

РОЗДІЛ 2. СОЦІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО КАПІТАЛІЗМУ

Тема 3. Соціологія глобалізації в глобальному світі.

Ульрих Бек та його концепція космополітизму. Крішна Бхаттачаран та його дослідження локальних варіацій глобального світу. Мартін Елброу та бюрократичні структури в глобальному світі. «Глобальні громадяни» Джона Гавенти. Неомарксистський аналіз глобалізації Б.Ю. Кагарлицького. Ш. Ейзенштадт і порівняльні дослідження глобального світу. Пітер Еванс та проблематизація справедливості, рівності та альтернативності глобалізації.

Варіації світ-системної теорії: Джованні Аррігі; пострадянські розробки світ-системної теорії Л. Грініна та А. Коротаєва. Нобеліати про світ-системну глобалізацію: Д جوزеф Стігліц та Роберт Дж. Холтон.

Тема 4. Соціологія політичних рухів та активізму.

Едвін Амента та Ненсі Аммерман про релігійні рухи. Кетлін Блі та гендерно-расові аспекти рухів. Патрісія Хілл Коллінз: досліджуючи гендер, расу та фемінізм. Проблематизація демократії та глобальності Донателлою делла Портою. Роль соціальної політики в рухах (Дрю Халфманн). Постфордистські розробки Джоном Холлоуеєм проблематики глобальностей, капіталізму та нових революцій. «Нова теорія» соціальних рухів Ральфа Ларкіна.

Тема 5. Комунікативні аспекти глобального капіталізму

Мережеві теорії соціальності (Николас Кристакіс).

Соціологія релігії в постсекулярному світі (Девід Бромлей, Режи Дерикебур, Жан Сегюй, Рональд Енрот, Даниель Ервье-Леже, Стефен Хант, Данні Йоргенсен, Стефен Кент, Янья Лаліч, Наталі Люка),

Кастельс та його мережева концепція суспільства. Влада ідентичності. «Галактика Інтернет».

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНІ ПОШУКИ СОЦІОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Тема 6. Нові відповіді на головне питання соціології

Р. Брубейкер про раціональності та ідентичності. Пам'ять в структурах соціального (Пол Коннертон). Антропологічні варіації (Мері Дуглас). Конотації моралі та закону (Трой Дастер). Сила «слабких зв'язків» (Марк Грановеттер). Conversation analysis (Джон Херитейдж). Роль соціального капіталу (Нан Лін),

Акторно-мережева теорія (Джон Ло, Мишель Каллон, Бруно Латур) – АНТ. Трансформації теорій практик (Де Серто, Макинтайр, Болтанскі й Тевено). Роль емоцій в соціальній поведінці та взаємодії (Франческо Альбероні, Арлі Рассел Хохшильд, Єва Іллуз).

Культуральний аналіз суспільних рухів та моральності Джеймса М. Джаспера. Дослідження смаків та мереж Омара Лізардо.

Тема 7. Соціологічні інсайти в нетрадиційні для соціології царини.

Публічність та приватність Р. Сеннета. Відтворення материнства Ненсі Чодороу. Соціологія спорту Ерика Даннінга. Пошуки методології раціонального вибору Дієго Гамбетти. Фукоїстські розвідки пенітенціарного порядку та соціального контролю Девіда Гарланда. Пошук агенту Найджелом Гілбертом. Рах техника Філіппа Ховарда,

Я, ми та влада (Аксель Хоннет).

«Контейнерні» та «позаконтейнерні» соціології: Діпанкар Гупта та його концепція локального індійського модерну; неоальюссеріанство Марти Харнеккер в умовах Чилі; Агнеш Хеллер та угорський неомарксизм; Канча Ілайя та рефлексія Індії; Самуель Хейльман про життя синагоги.

РОЗДІЛ 4: СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ.

Тема 8. Методологія дослідження культури в сучасній соціології.

Множинність пізнавально-пояснювальних конструкцій. Масштабні історико-культурних конфігурацій (цивілізацій, глобальність, транснаціональність). Культурні локальності (регіональні, етнічні, гендерні, естетичні тощо). П. Бурдьо: культурне продукування в соціологічній рефлексії. Культурсоціологія Дж. Александер: пізнання смислової побудови світу.

Питання лекції:

1. Актуальний соціологічний дискурс про культуру: концептуальне розмаїття.
2. Соціологія культури в традиції П. Бурдьо.
3. Культур-соціологія Дж. Александера.

Тема 9. Культура та влада

Концептуальні орієнтири інтерпретації зв'язків культури та влади. Легітимність як культурний феномен. Комунікація і влада: конструювання повідомлення, інтерпретація, соціальний контроль. Ритуали та перформативні акти. Владні імплікації презентації самості. Культура й влада як виміри публічної сфери, культурних інституцій, політичних доктрин, освіти та навчання. Культурна гегемонія та спротив. Полікультурний світ в перспективі стосунків культури та влади. Соціальні розрізнення (клас, раса й етнічність, гендер) на перетині культури та влади. Культурні механізми влади: концепція, витоки, практика застосування.

Питання лекції:

1. Концептуальні перспективи розгляду зв'язку культури та влади.
2. Тематичне розмаїття соціологічних досліджень зв'язку культури та влади.
3. Полікультурність та соціальні розрізнення в перспективі стосунків культури та влади.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. СОЦІОЛОГІЯ ПРО СЕБЕ ТА ПРО ЗНАННЯ												
Тема 1. Соціологія рефлексує	13	2				11						
Тема 2. Соціологія знання в історичних варіаціях та перспекціях.	15	2	2			11						
Разом за розділом 1	28	4	2			22						
РОЗДІЛ 2. СОЦІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО КАПІТАЛІЗМУ												
Тема 3. Соціологія глобалізації в глобальному світі.	14		2			12						
Тема 4. Соціологія політичних рухів та активізму.	13		2			11						
Тема 5. Комунікативні аспекти глобального капіталізму	14	2				12						
Разом за розділом 2	41	2	4			35						
РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНІ ПОШУКИ СОЦІОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ												
Тема 6. Нові відповіді на головне питання соціології	17	4	2			11						
Тема 7. Соціологічні інсайти в нетрадиційні для соціології царини	14	2	2			10						
Разом за розділом 3	31	6	4			21						
РОЗДІЛ 4. СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ												
Тема 8. Методологія дослідження культури в сучасній соціології.	10		1			9						
Тема 9. Культура та влада	10		1			9						
Разом за розділом 4	20	0	2			18						
Усього годин	120	12	12			96						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Знання як об'єкт (Д. Блур, Барнс, Дж. Ло, Пол Джоріон, Карін Кнорр-Цетіна, Мартин Куш) та як інструмент дослідження пам'яті (Даніель Леві), капіталізму (Л. Лейдерсдорфф), академічних нерівностей (М. Ламонт), постмодерної ситуації (С.М. Лукс), влади (Е. Лакло)	2
2	Глобалізація у дзеркалі сучасної соціології: між вокальностями (Крішна Бхаттачар) та мегабюрократією (Мартін Елброу), між мегасистемами (Дж. Аррігі, Дж. Стігліц, Л. Грінін, А. Коротаєв) та мікросуб'єктами (Джон Гавента, Пітер Еванс, Ш. Ейзенштадт)	2
3	Соціологія як дослідження різ(н)ом(анітностей) рухів: гендер та раса (Патрісія Хілл Коллінз), демократія (Донателла делла Порта), соціальна політика (Дрю Халфманн), нові революції (Джон Холлоуей), «нова теорія» (Ральф Ларкін).	2
4	Людська дія та її (ір)раціональність: трансформації теорій практик (Де Серто, Макинтайр, Болтанськи/Тевено) та соціологізація емоцій (Франческо Альбероні, Арлі Рассел Хохшильд, Єва Іллуз).	2
5	Порядок, агент, техніка, відтворення: пенітенціарність (Девід Гарланд), агентність (Найджел Гілберт), рах technica (Філіпп Ховард), публічність та приватність (Р. Сеннет), материнство (Ненсі Чодорой).	2
6	Методологія дослідження культури в сучасній соціології. Культура та влада.	2
	Всього	12

Метою семінарських занять є представлення здобувачами тих теоретичних знань, які були отримані ними під час лекцій, а також у результаті самостійного засвоєння рекомендованої літератури; поглиблення розуміння різноманітних процесів, що відбуваються в області найсучасніших теоретико-методологічних розробок за останні чверть століття, шляхом дослідження першоджерел мовою оригіналу або у перекладі, здійснення компаративного аналізу різних теорій та парадигм, а також звернення до мета теоретизування..

Для підготовки до семінару здобувачі отримують перелік питань для обговорення та відповідний список літератури.

В рамках семінарів здобувачам пропонуються різні форми роботи: групові дискусії із зазначених у переліку питань; робота в малих групах; організація «круглого столу» на обрану здобувачами тематику; презентації (або лекції-презентації), присвячені висвітленню того чи іншого теоретичного матеріалу з курсу «Соціологія XXI століття».

5. Завдання для самостійної роботи

Метою самостійної роботи здобувачів є опрацювання тих теоретичних знань, які були отримані ними під час лекційних занять, а також завдяки самостійному засвоєнню рекомендованої літератури та додаткових наукових джерел, самостійно знайдених здобувачами; більш глибокий аналіз епістемологічних процесів, що відбуваються в соціології ХХІ століття, що може здійснюватися як завдяки вторинному аналізу соціологічних теоретичних досліджень, так і в результаті авторського аналізу (що має об'єктивуватися у вигляді текстів статей); підготовка здобувачів до виконання контрольних робіт, індивідуального науково-дослідного завдання/курсової роботи та написання екзаменаційної письмової роботи.

Кожна тема навчального курсу вимагає відповідної самостійної роботи, яка включає в себе: ознайомлення з рекомендованою літературою, а також створення власного комплексу джерел з курсу «Соціологія ХХІ століття» (зокрема в межах роботи над статтею), що доповнює запропонований перелік літературних джерел; вторинний аналіз результатів соціологічних досліджень, присвячених предмету курсу; підготовку контрольних робіт, передбачених навчальним планом, а також підготовку до екзаменаційної/залікової письмової роботи.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Підготовка до семінарських занять	18
2.	Підготовка до письмових контрольних робіт, передбачених навчальним планом	8
3.	Підготовка індивідуального завдання (наукової статті)	20
4.	Робота з науковими джерелами	30
5.	Підготовка до письмової екзаменаційної роботи	20
	Разом	96

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціологія між декомпозицією (І.Л. Горовітц) та публічністю (М. Буравий): чи можлива «публічна соціальна наука» (Луї Шовель) чи рефлексія власної критичності? (Крейг Келхун)	11
2	Макросоціологія знання в історичній ретроспекції: теорія влади Майкла Манна та історична соціологія Джона Холла.	11
3	Соціологія глобалізації в глобальному світі: основні проблеми космополітизму (У. Бек) та локальностей (Е. Амент, Н. Аммерман)	12
4	Кетлін Блі та гендерно-расові аспекти рухів.	11

5	Соціологія релігії в постсекулярному світі (Девід Бромлей, Режи Дерикебур, Жан Сегюй, Рональд Енрот, Даниель Ервье-Леже, Стефен Хант, Данні Йоргенсен, Стефен Кент, Янья Лаліч, Наталі Люка),	12
6	Культура, нерівності, соціальне, капіталізм: моральність за Джеймсом М. Джаспером та смаки за Омаром Лізардо.	11
7	«Контейнерні» та «позаконтейнерні» соціології: Діпанкар Гупта та його концепція локального індійського модерну; неоальюссеріанство Марти Харнеккер в умовах Чилі; Агнеш Хеллер та угорський неомарксизм; Канча Ілайя та рефлексія Індії; Самуель Хейльман про життя синагоги.	10
8	Множинність пізнавально-пояснювальних конструкцій культури: між продукуванням (за П. Бурдьє) та смисловою побудовою (за Дж. Александером)	9
9	Культура, влада, комунікація: публічна сфера, культурні інституції, політичні доктрини, освіта та навчання. Культурна гегемонія та спротив. Культурні механізми влади: концепція, витоки, практика застосування.	9
	Всього	96

Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Тема 1. Соціологія рефлексує. Рендалл Коллінз про виробництво науки.	Вступна	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> ● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Соціологія знання в історичних варіаціях та перспекціях. Юн Ельстер та його пояснювальна програма	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> ● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 5. Комунікативні аспекти глобального капіталізму. Мережева теорія Ніколаса Кристакіса	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> ● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Нові відповіді на головне питання соціології. Акторно-мережева теорія	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> ● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу
Тема 6. Нові відповіді на головне питання соціології. Антропологічні напрацювання Мері Дуглас.	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> ● Запитання; ● Обговорення навчального матеріалу

Тема 7. Соціологічні інсайти в нетрадиційні для соціології царини. Соціологія визнання за А. Хоннетом	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	Тексти; відеоконференція	Питання для самоперевірки; Робота з кейсами; Пошук відповідей на питання	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Семінари					
Знання як об'єкта як інструмент дослідження пам'яті, капіталізму, академічних нерівностей, постмодерної ситуації, влади	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)	Опитування	<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	Діалог, групове обговорення	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Глобалізація у дзеркалі сучасної соціології: між вокальностями та мегабюрократією, між мегасистемами та мікросуб'єктами	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Соціологія як дослідження різ(н)ом(анітностей) рухів.	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Людська дія та її (і)раціональність: трансформації теорій практик та соціологізація емоцій.	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Порядок, агент, техніка, відтворення: пенітенціарність, агентність, рах technica, публічність та приватність, материнство.	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Методологія дослідження культури в сучасній соціології. Культура та влада.	Діяльність в аудиторії; діяльність в аудиторії (в залежності від потреби)		<ul style="list-style-type: none"> • Пошук відповідей на питання; • різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Усна відповідь; • виконання практичного завдання 	Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачами наукової статті та подання її до наукового видання не нижче, ніж видання категорії Б. Наукова стаття відноситься до різновиду самостійних робіт, в її основу можуть бути покладені лише результати власних теоретичних та емпіричних розвідок в галузі новітніх соціологічних теорій останньої чверті століття.

7. Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовуються словесні методи: лекції, пояснення, бесіди, колективні та індивідуальні дискусії, робота з навчальною та науковою літературою. Також під час викладання дисципліни використовуються методи навчального дослідження: спостереження, контент-аналіз, дискурс-аналіз, кабінетне дослідження.

8. Методи контролю

Навчальна діяльність за курсом складається з аудиторної та позааудиторної активності. Окрім лекційних та семінарських занять, передбачена презентація з критичного аналізу (див. опис нижче). Підсумкова форма контролю за курсом – іспит.

Лекційні заняття проводяться у формі лекції-дискусії та містять розгляд викладачкою основних понять та концепцій курсу та їх зв'язків, обговорення дискусійних питань.

Семінарські заняття дають змогу аспірантам зробити виступ у дискусії, а також зробити презентацію з критичного аналізу.

Виступ у дискусії на семінарі – це усний виступ з одного з питань відповідного заняття. Виступ в дискусії має продемонструвати знання матеріалів лекції й рекомендованої літератури, а також власну точку зору того, хто виступає щодо дискусійного питання та аргументацію щодо неї. **Критерії оцінювання виступу в дискусії:** знання матеріалу теми (поняття, концепції, приклади); демонстрація навичок критичного мислення; самостійність, аргументованість.

Презентація – це усний виступ з викладом результатів власної розвідки щодо обраного автора (авторів) або твору (творів). Самостійний аналіз передбачає визначення передумов та обмежень положень, які запропоновані певним автором (авторами), або в певному творі (творах). Передумови та обмеження стосуються методології, тематики, соціально-історичних та соціокультурних аспектів створення та використання певних положень. Як допоміжні стратегії критичного аналізу використовуються порівняння й оцінювання. **Критерії оцінювання презентації:** наявність критичного осмислення матеріалу; вірне трактування положень обраних текстів або авторів; використання стратегій порівняння та оцінювання; самостійність, оригінальність.

Поточний контроль реалізується в формі оцінки виступів в дискусії на семінарі. Критерії оцінювання - див вище.

Підсумковий контроль проводиться в формі іспиту. Письмовий іспит передбачає 2 типу завдань: питання на пояснення та завдання з критичного аналізу. **Критерії оцінки питання на пояснення:** відповідність тексту відповіді питанню; використання понять та концепцій курсу; вірне тлумачення понять та концепцій курсу; логічність та зв'язність викладу; грамотність. **Критерії оцінки завдання з критичного аналізу:** оригінальність відповіді; відповідність питанню; використання понять та концепцій курсу; використання прикладів з повсякденного життя, художніх творів тощо; логічність та грамотність. *Підсумковий контроль з курсу здійснюється у системі Moodle.*

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Наукова стаття	Виступи на семінарах	Презентація з самостійного аналізу		
20 балів	20 балів	20 балів	40 балів	100

Для допуску до підсумкового семестрового контролю потрібно набрати 30 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Робота на семінарах.

2 бали – послідовний, логічний, обґрунтований виклад матеріалу; вміння вільно формулювати та аргументувати висновки, застосовувати отримані знання до аналізу конкретних соціальних ситуацій.

1 бал – неповний виклад матеріалу; вміння систематизувати й узагальнювати інформацію, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки.

0 балів – спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням помилок; невміння систематизувати й узагальнювати інформацію.

Контрольні роботи, передбачені навчальним планом.

Контрольна робота. Завдання до контрольної роботи представлені в творчій формі. Здобувач, використовуючи концепції та розробки, з якими він був ознайомлений протягом курсу, має виконати конкретне завдання з практичними

та емпіричними елементами: Оцінюється за 20-бальною шкалою, виходячи з таких критеріїв:

16-20 балів. Робота виконана повністю самостійно, концепти використано адекватно їхньому змісту та визначенням, наведено ключові поняття та їхню операціоналізацію, емпірика та практика вбудовані в теоретичну рамку коректно.

12-14 балів. Робота має певні елементи несамостійності; більша частина концептів використана адекватно змісту та визначенням; ключові поняття та їхня операціоналізація наведені, але в недостатньому чи неповному вигляді чи кількості; вбудування емпірики та практики в теоретичну рамку має недоліки.

6-10 балів. Робота в основному є несамостійною, лише простежуються певні елементи самостійності; всі або майже всі концепти використані без узгодження зі змістом та визначенням; ключові поняття та їхня операціоналізація не наведені або наведені в основному чи повністю некоректно; між емпірикою та практикою, з одного боку, та теоретичною рамкою, з іншого, майже чи зовсім немає поєднання.

1-5 бали. Робота повністю несамостійна; концепти використані без розуміння їхнього сенсу, структури та ієрархії; текст хаотичний, не простежується жодного порядку; поняття ненаукові або використовуються недисципліновано; емпірика, практика та теорія взагалі ніяк не пов'язані, згадуються суто ритуально і розірвано.

Наукова стаття. Текст статті повинен вміщувати самостійний, оригінальний, творчий, глибокий, аналітичний, фундаментальний огляд наукових та інших джерел з обраної теми. Проте стаття не може бути простою компіляцією текстів використаних джерел. У роботі обов'язково має бути представлений критичний аналіз відповідних наукових теорій. Вона повинна бути завершеним навчально-науковим дослідженням, в якому представлені дані, що розкривають взаємозв'язок між концептами, ідеями, методологіями, парадигмами, а також містити елементи новизни, що мають відображати авторське бачення обраної проблеми: узагальнення літератури, подальший розвиток вже наявного знання, аналіз результатів досліджень, у тому числі й власних. Виходячи з цього, визначається структура роботи, її мета, завдання, методологія дослідження й висновки.

Екзаменаційна робота. Виконання завдань екзаменаційної роботи оцінюється за 40-бальною шкалою, виходячи з таких критеріїв:

35-40 балів – знання програмного матеріалу мають системний характер; повний, правильний, послідовний, логічний виклад матеріалу з відсутністю помилок; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

31-34 бали – знання й розуміння програмного матеріалу в повному обсязі; повний, послідовний, логічний, аргументований виклад матеріалу; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; допущені незначні помилки не впливають в цілому на загальне вирішення завдань.

21-30 балів – знання й розуміння тільки основного програмного матеріалу; спрощений і неповний виклад матеріалу, коли завдання в основному виконані, але студент не володіє матеріалом глибоко, його знання мають розрізнений характер; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність її аналізувати та формулювати аргументовані висновки; допущені окремі помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

11-20 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають поверховий характер; спрощений і непослідовний виклад матеріалу; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність самостійно робити висновки; допущені суттєві помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

0-9 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають неповний характер; спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; нездатність до систематизації й узагальнення інформації; допущені суттєві помилки, що значною мірою вплинули на загальне вирішення завдань.

10. Рекомендована література

Базова

1. Бурдье П., Вакан Л. Рефлексивна соціологія. Частина II: Чиказький воркшоп. Київ : Медуза, 2015. 224 с.
2. Скокова Л. Сучасні дослідження культурних практик: гомологія vs гетерологія // Мінливості культури: соціологічні проєкції / За ред. Н. Костенко. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. С. 76–111.
3. Танчер В., Скокова Л. Культуральна соціологія: «сильна програма» досліджень смислів соціального життя. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2009. № 4. С. 19–42.
4. Bennett T. The Work of Culture. *Cultural Sociology*. 2007. Vol. 1. P. 31–47.
5. Engelstad F. Culture and power. *The SAGE Handbook of Power*. Sage Publications, 2009. P. 210–238.
6. Wagner P. From Interpretation to Civilisation and Back: Analysing the Trajectories of non-European modernities. *European Journal of Social Theory*. 2011. Vol. 14. P. 89–106.
7. Lizardo O. How Cultural Tastes Shape Personal Networks. [Електронний ресурс] / J.Habermas. Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.136.2051&rep=rep1&type=pdf>
8. Meyers T. Alain Ehrenberg's The Weariness of the Self. *Somatosphere*. 2010. Available at: <http://somatosphere.net/2010/01/alain-ehrenbergs-weariness-of-self.html>
9. Omar Lizardo How Cultural Tastes Shape Personal Networks // *AMERICAN SOCIOLOGICAL REVIEW*, 2006, VOL. 71 (October:778–807). pp. 778-807.
10. Honneth Axel The I in We: Studies in the Theory of Recognition. Translated by Joseph Ganahl, Polity Press, Cambridge, 2012. 240 pp.
11. Judith Butler, Ernesto Laclau and Slavoj Zizek Contingency, Hegemony, Universality. *Contemporary Dialogues on the Left*. London-New York, Verso, 2000. 329 pp.
12. Джудіт Батлер “Гендерний клопіт – Фемінізм та Підрив Тожсамості” <http://www.twirpx.com/file/575390/>
13. Peter Evans Is an Alternative Globalization Possible? *POLITICS & SOCIETY*, Vol. 36 No.2, June 2008 pp. 271-305.
14. Leroux Robert, Thierry Martin, Stephen Turner. *The Future of Sociology: Ideology or Objective Social Science?* Routledge. 2022. 230 p.

15. Kono Shintaro, Anju Beniwal, Priyanka Baweja, Karl Spracklen. *Positive Sociology of Leisure: Contemporary Perspectives* [1st ed.]. Springer International Publishing; Palgrave Macmillan. 2020. XXI+369 p.
16. Ransome Paul. *Sociology and the Future of Work: Contemporary Discourses and Debates*. Routledge. 2019. 297 p.
17. Hunter Marcus Anthony (editor). *The New Black Sociologists: Historical and Contemporary Perspectives* [ebk ed.]. Routledge (Taylor & Francis). 2018. 266 p.
18. Rattansi Ali. *Bauman and contemporary sociology: A critical analysis* [1 ed.]. Manchester University Press. 2017. 344 p.
19. Abrutyn Seth (eds.). *Handbooks of Sociology and Social Research. Handbook of Contemporary Sociological Theory* [1 ed.]. Springer International Publishing. 2016. XVIII+578 p.
20. Szakolczai Arpad. *Novels and the Sociology of the Contemporary*. Routledge. 2016. 387 p.
21. Walsh Philip. *Arendt Contra Sociology: Theory, Society and Its Science*. Ashgate. 2015. 174 p.
22. Christiano Kevin J., William H. Swatos Jr., Peter Kivisto. *Sociology of Religion: Contemporary Developments* [3 ed.]. Rowman & Littlefield Publishers. 2015. 410 p.
23. Brooks Rachel, Mark McCormack, Kalwant Bhopal (eds.). *Contemporary Debates in the Sociology of Education*. Palgrave Macmillan UK. 2013. 252 p.
24. Scambler Graham (ed.). *Contemporary Theorists for Medical Sociology*. Routledge. 2012. 217 p.
25. Nash Kate *Contemporary Political Sociology: Globalization, Politics and Power, Second Edition* [2 ed.]. 2010. 304 p.

Допоміжна

1. Бурдье П. *Практичний глузд*. Київ : Український Центр духовної культури, 2003. 503 с.
26. Ручка А.О. *Субкультурна варіативність українського соціуму*. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2010 (наук. співред. і співавт.).
27. Сорока Ю. *Культурні механізми влади: поняття та види* // Вісник Одеського національного університету. Сер. : Соціологія і політичні науки. Збірник наукових праць. Т. 18, вип. 3 (19). 2013. С.130–137.
28. Arnason J. *The Cultural Turn and The Civilisation Approach*. *European Journal of Social Theory*. 2010. Vol. 13. P. 67–82.
29. Bennett T. *Culture, Class, Distinction* / T. Bennett, M. Savage ... London, New York : Routledge, 2009.
30. Guggenheim M., Potthast J. *Symmetrical Twins: In the Relationship between Actor-Network Theory and the Sociology of Critical capacity*. *European Journal of Social Theory*. 2012. Vol. 15. P. 157–178.
31. Jin H. *British Cultural Studies, Active Audiences and Status of Cultural Theory: An Interview with David Morley*. *Theory, Culture and Society*. 2011. Vol. 28. P. 124–144.
32. *Beyond the binary : reconstructing cultural identity in a multicultural context* / ed. by Timothy B. Powell. Ruygers University Press, 1999. 294 p.
33. Benhabib S. *The claims of culture*. Princeton university press, 2002. 245 p.
34. Woolgar S. *Reconstructing Man and Machine: A Note on Sociological Critiques of Cognitivism*. Bijker. *The Social Construction of Technological Systems*. London : The MIT Press, 1993. P. 311–328.
35. Callon M. *Society in the Making: The Study of Technology as a Tool for Sociological Analysis*. *The Social Construction of Technological Systems*. London : The MIT Press, 1993. P. 83–105.
36. Falk W. *The Decomposition of Sociology*. Irving Louis Horowitz. *Journal of Sociology & Social Welfare*. Volume 22. Issue 3. September. Article 11. May 2015.
37. Jon Elster. *Social Norms and Economic Theory*. *The Journal of Economic Perspectives*, Fall 1989, v.3, no.4, p.89–117.

38. Steven Lukes and W. G. Runciman Relativism: Cognitive and Moral. <http://www.jstor.org/stable/4106865> .
39. Weber B. Laclau and Žižek On Democracy and Populist Reason. *International Journal of Zizek Studies*. Volume Five, Number One
40. Inside Organized Racism: Women in the Hate Movement. Kathleen M. Blee. Berkeley: University of California Press, 2002; 272 pages
41. Why Deregulate Labour Markets? Edited by Gusta Esping-Andersen and Marino Regini. Oxford: Oxford University Press, 2000. Pp. xv□357.
42. Ilnytskyi Denys Universities in the global knowledge economy: the eclectic paradigm* // *International Economic Policy*. 2015. № 1 (22). pp. 121-154.
43. Pietro Castelli Gattinara. Recensione. Ernesto Laclau, The Rhetorical Foundations of Society. Verso 2014. *Tropi del pensiero: retorica e filosofia*. N. 17. 2015 (I). pp. 445-449.
44. Maida M. Honneth A. The Pathologies of Individual Freedom: Hegel's Social Theory. Princeton, NJ: Princeton University Press 2010. 95 pages. *Philosophy in Review XXXII* (2012), no. 3
45. Loet Leydesdorff The Knowledge-Based Economy: Modeled, Measured, Simulated. Universal Publisher Boca Raton, 2006. 380 pp.
46. Loet Leydesdorff The Knowledge-Based Economy and the Triple Helix Model. Available at: www.leydesdorff.net/arist09/
47. Anthony Bebbington Capitals and capabilities. A framework for analysing peasant viability, rural livelihoods and poverty in the Andes // http://www.start.org/Program/advanced_institute3_web/download/Bebbington.pdf
48. John Holloway From Scream of Refusal to Scream of Power: The Centrality of Work // OPEN MARXISM. Edited by Werner Bonefeld, Richard Gunn, John Holloway and Kosmas Psychopedis. Pluto Press LONDON. ANN ARBOR MI. pp. 155-181.
49. Connerton Paul How Modernity Forgets // <http://www.litmir.info/bd/?b=389443>
50. Bryan Hogeveen. David Garland. The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society. University of Chicago Press, 2001, 320 pp. *Canadian Journal of Sociology Online*. March – April. 2003.
51. Jennifer Lee and Frank D. Bean The Diversity Paradox: Immigration and the Colour Line in Twenty-First Century America. New York: Russell Sage Foundation, 2010.
52. Эльстер Йон. Рынок и форум: три разновидности политической теории. *Foundations of Social Choice Theory*, ed. Jon Elster and Aanund Hylland, Cambridge University Press. 1986. p. 103-32.